

Firmy bursztynnicze z terenu Polski i Wolnego Miasta Gdańska w latach 1923-1930,

Przeprowadzając kwerendę polskich ksiąg adresowych z lat 1923- 1930 dotyczących przedwojennej branży bursztynniczej natrafiłem na spisy firm i reklamy pochodzące z okresu dwudziestolecia międzywojennego. Obecny stan wiedzy o przedwojennym rzemiośle bursztynniczym uznać można za szczątkowy, przyjęło się pisać o najznamienitszych postaciach, w nielicznych publikacjach padają nazwy najpopularniejszych firm. Powstaje przez to wypaczony obraz bursztynnictwa przedwojennego, które zdaje się być domeną nielicznej, acz wybitnej kasty. Prawda jest znacznie bardziej złożona i przedstawiona przeze mnie kompilacja danych w formie spisu alfabetycznego uzyskanych z wspomnianych wyżej źródeł ma za zadanie rzucić nowe światło na zagadnienie branży bursztynniczej w dwudziestoleciu międzywojennym. Spis uwzględnia teren II RP i Wolnego Miasta Gdańska w latach 1923- 1930, brak w nim natomiast jakże ważnego dla tej branży terytorium Niemiec, czy państw nadbałtyckich. Firmy pogrupowane są miastami, w jakich działały ułożonymi w porządku alfabetycznym. Z pewnością mimo tak zawężonego obszaru opracowanie powyższe nie ustrzegło się licznych nieścisłości w tej jakże zaniedbanej materii. Polskie księgi adresowe, z których korzystałem w oczywisty sposób nie wyczerpują zagadnienia. Należy pamiętać o olbrzymiej liczbie nigdzie nie zarejestrowanych warsztatów chałupniczych, wziąć trzeba także pod uwagę firmy, dla których obróbka bursztynu była jedynie uzupełnieniem oferty. Pamiętać również trzeba że wiele przedsiębiorstw zatrudniało mistrzów tylko do konkretnych zleceń. Ponadto obraz rzemiosła bursztynniczego może zaciemniać fakt, że księgi adresowe z lat 1925 i 1929 są najmniej dokładne i nie zawierają wielu firm, których istnienie odnotowane jest w księgach wcześniejszych a także późniejszych. Przyczyna tego zjawiska jest na razie nieznaną i wymaga wnikliwszych badań.

Kończąc ten krótki wstęp chciałbym jeszcze raz zaznaczyć, że praca ta stanowić ma zaledwie zarys dla dalszych opracowań i z pewnością nie wyczerpuje tematu przedwojennego bursztynnictwa, zaledwie sygnalizując potrzebę dalszych badań.

Symbol - {x} – oznacza w poniższym tekście firmę zarejestrowaną w sądzie

Gdańsk – Benski&Co., właściciel, Adolf Benski, szlachetna porcelana, bursztyny, kość słoniowa, Langgasse 85. Tel. 151 (1925);

-Bursztyń surowy – tokarnie – Schwalm Frz., Hundegasse 18 (1928), Hundegasse 118 (1929, 1930);

-Silberstein B., Petersiliengasse 10-11(1929);

- Friedrich Hugo., Poggenpfehl 20 (1930, 1929, 1926/27);

- Friedrich G., Grünerweg 19 (1923);

-sprzedaż – d. Reichs - Bernsteinwerke, Gralathstrasse 8 (1926/27), tel. 2280 (1923);

-Bursztynowe wyroby – fabryki -Ostdeutsche Bernstein-Industries M. Friese, GmbH, Sp. z o. o., Jopengasse 64, Tel. 223-72, 223-73, Adres telegraf.: "Bernsteinfriese", Biuro sprzedaży i sklep wystawowy "Zeughaus passage", wyrób łącuszków, ozdobnych wyrobów ustników(cygarniczki)do cygar i papierosów z

bursztynuprawdziwego i prasowanego Eksport do wszystkich krajów, {x} (1930, 1929, 1928, 1926/27, 1923);

- Barth Hugo, GmbH, Sp. z o. o., Langgarten 78, {x} (1928, 1926/27), tel. 2142 (1923);
 - Bernhard Liedtke, Kunstgewerbehaus, Langgasse Nr. 21, tel. 2137 (1923);
 - Felix Barth, Hauptstrasse 40, (1923);
 - Gompelsohn & Co., Frauengasse 3, {x} (1928, 1926/27), tel. 2843 (1923);
 - Reich Rudolf, Posadowskyweg 41 (1930), Langgasse 26, {x} (1929, 1928, 1926/27), tel. 910 (1923);
 - R. Lapöhu, Pöpergasse 6 (1923);
 - Selma Groth, Hundegasse 109 (1923);
 - Staatliche Bernstein – Manufaktur GmbH, Sp. z o. o., oddz., Langgarten 78, {x} (1930, 1929, 1928);
 - Zausmer A., Langgasse 82/83, {x} (1930, 1929, 1928, 1926/27), Langgasse 83, tel. 1679 (1923);
 - Birkolitwerk Arthur Birkholz, Lgf., Kastanienweg 9-10, {x} (1930, 1929, 1928, 1926/27),
Birkolitwarenfabrik, wyroby bursztynowe, Wrzeszcz, Kastanienweg 10. Tel. 2167 (1925, 1923);
 - Wendefeier, Breitgasse 61 (1923);
 - Witzki Walter, Heilige-Geist-Gasse 36, {x} (1926/27) tel. 1232 (1923);
 - Woythaler Julius, Vorstädtischer Graben 41, {x} (1930, 1929, 1928, 1926/27), fabryka wyrobów bursztynowych, bakalitowych i galitowych, tel. 1723 (1925, 1923);
 - Sprzedaz- Simson Max, Johannigasse 32. (1930), fabryki (1929, 1928), tel. 905 (1923);
 - Kinder Br., Hundegass 109 (1926/27);
 - Vertriebsgesell. der Staatlichen Bernstein-Manufaktur GmbH., Sp. z o. o. Danzig, Karrenwall 7. Tel. 228-28, {x} (1928);
 - Mierau Emma, Bootsmannsgasse 7, {1928}, Lange Brücke 7 (1926/27, 1923);
 - Stumpf Moritz & Sohn, Langgasse 29/30, {x} (1926/27), skład towarów jubilerskich, Langgasse 29/30, Wrzeszcz Hauptstrasse 23. Tel. Gdańsk 331, 7632, Wrzeszcz 41527 (1925);
- Gdynia** – bursztyn – wydobywanie- Trześniak Piotr (1930, 1929, 1928);
- bursztynowe wyroby – “Domek Bursztynowy”, właściciel Fr. Dux (1930, 1929, 1928);
 - Rogoda St., Markiewicz T., (1930, 1929), w 1928r bez Markiewicz T., (1928);
 - Elza Elznerowa rok założenia 1926, ul. 10 lutego 17 filia nr. 32, tel. 32-68 (1939, 1939 Ks. Tel.)

-bursztynowe wyroby – fabryki – Trześniak P., (1939, 1930, 1928), Józef Trześniak (1929),
kiosk z wagą osobową obok hal targowych (1926);

- wytwornie – Gołębowski F. (1926/27);

Hel – bursztynowe wyroby – Conrad Br., (1930, 1929, 1928);

– Trześniak P., oddział, (1930, 1929, 1928), obok domu kuracyjnego w kiosku (1926)

- „Domek Bursztynowy”, właściciel Dux Fr., (1928);

- bursztynowe wyroby – fabryki – Gołębowski T., (1930, 1929, 1928, 1926/27);

Orłowo (powiat Morski)– bursztynowe wyroby „Domek Bursztynowy”, właściciel Dux Fr., (1930,
1929, 1928);

Poznań - bursztynowe wyroby – Malecki, Przedstawiciel Reicha w Gdańsku, Długa 8 (1923)

Puck – bursztynowe wyroby – Gołębowski Franciszek {1930, 1929}, „Franciszek Gołębowski
zegarmistrz i jubiler Rynek 38 Wytwornia wyrobów bursztynowych ”,{X} (1928), zegarmistrz, ul. 10.
Lutego 124 (1925);

- Gołębowski Stanisław (1926/27);

- Bilot F., (1930);

- Bilel Fr., (1928);

- Biler F. (1929)

- Filarski L., Pokoju 110., {x}(1930, 1929);

Warszawa – bursztynowe wyroby - p. r. Galanteria -fabryki- Bernstein B-cia, Bielańska 9., {x}

(1930, 1929, 1928, 1926/27);

- sprzedaż – „Bursztyn”, sp. z o. o., Marszałkowska 111., {x} Telefon:
18358. Właściciel : Feliks Barth i Dr. Benedykt Hepner. Dyrektor: Dr.
A. Hepner. Rok założenia 1928. Sklep z wyrobami z prawdziwego
bursztynu. Kor.: pol., niem. (Stesłowicz 1930, 1929, 1930);

-Hepner Bracia, Elektoralna 18. Przedstawicielstwo Staatliche
Bernstein – Manufaktur, Gdańsk., (1930);

Zoppot (Sopot) – bursztynowe wyroby – fabryki – Friedrich Eugen, Moltkestr. 2, {x} telefon nr. 512

-67 Wyrób wszelkiego rodzaju przedmiotów z
bursztynu naturalnego i prasowanego. Export
wszystkich krajów (1930, 1929, 1928, 1926/27), tel.
267 (1923);

- Brunert H., Seestr. 50 (1926/27);

-Ostdeutsche Kunstbernstein-Industrie, wł. Lüdemann
Richard., Danzigerstr. 13{x}(1930, 1929, 1928,
1926/27);

- Schneider Ignatz, Glettkauerstr. 13, (1926/27)

Reklama firmy Piotra Trzeźniaka pochodzi z publikacji - Trzeźniak P. 1932 „O bursztynie, jedynym rodzimym klejnocie polskim” , [w:] Morze Polskie Gdynia - Wybrzeże z ilustracjami 1921-1932, Wąbrzeźno, s. 152-155, 233.

„Bursztyn“
Sp. z o. o.
Warszawa
ul. Marszałkowska 111.
Wielki wybór wyrobów bursztynowych.
Tylko prawdziwe bursztyny.

B-GIA BERNSTEIN
Warszawa, Łeślańska 9.

PIOTR TRZEŚNIAK, GDYNIA
Fabrique d'articles en ambre, propriétaire de la seule mine d'ambre en Pologne.

PIOTR TRZEŚNIAK GDYNIA
FABRYKA WYROBÓW BURSZTYNOWYCH — ZAKŁAD OCZYSZCZANIA MUSZLI
OVULIN
śrut z muszli morskich, jako dodatek do karmy dla drobiu, a szczególnie dla kur. OVULIN został odznaczony na wystawie w Paryżu najwyższymi odznaczeniami!
SUSKALIT
płatki i mąka z muszli morskich, jako dodatek do karmy dla świń. — Odżywki te zawierają w sobie 94 do 97% węgla wapnia!
Do nabycia w Kółkach Rolniczych i t. p. sklepach.

BĘDĄC W GD

nie zapomnijcie zakupić pamiątki z

w sklepie fabryki wyrobów bursztynowych

Piotra Trzeźniaka

przy ulicy Podjazdowej
obok dworca kolejow. w Gdyni.

Rzadka okazja zakupu cennej rze-
czy, czysto polskiego pochodzenia
wprost po cenie fabrycznej.

PAŃSTWOW

Sygnatura

Dz

Nr

63

W TORUNIU

ESKIE

A. Zausmer

Langgasse 83 Danzig Telephon 1679

Bernsteinwarenfabrik

mit Spezialgeschäft, einzig am Platze

empfiehlt

ihr reichhaltiges Lager in echtem Bernstein-
schmuck eigener Fabrikation und Luxuswaren
jeder Art

Nur aus Naturbernstein.

Export nach allen Ländern der Erde

Prämiiert mit 20 Staats-, goldenen u silbernen Medaillen

Pierwsza w Polsce wytwórnia

PAMIĄTEK MORSKICH

oraz własne wyroby

BURSZTYNOWE

wł. E. ELZNER

GDYNIA, 10 Lutego Nr 17 — Filia: Nr 32

Rok zał. 1926 — Telefon 32-68

EUGEN FRIEDRICH

Fabryka Wyrobów Bursztynowych
Zoppot, Moltkestrasse nr. 2

Telefon nr. 512-67

Wyrób wszelk. rodzaju przedmiotów
z bursztynu naturalnego i prasowan.

Export do wszystkich krajów.

Ostdeutsche Bernstein - Industrie

M. Frieese

G. m. b. H.

G D A Ń S K

Fabryka i biuro:

G D A Ń S K, JOPENGASSE 64

Telefon 2373 i 80

Adres telegraf.: „Bernsteinfrieese“

Biuro sprzedaży i sklep wystawowy

ZEUGHAUS PASSAGE

Wyrób wszelkiego rodzaju przedmiotów z bursztynu prawdziwego i prasowanego.

Specjalność: Ustniki (cygarniczki) do cygar i papierosów z bursztynu prasowanego.

Eksport do wszystkich krajów.

Ostdeutsche Bernstein - Industrie **M. Friese**

G. m. b. H.

G D A Ñ S K

J O P E N G A S S E 64

Telefon 223/72, 223/73

Adres telegraf.: „Bernsteinfriese“

Biuro sprzedaży i sklep wystawowy

ZEUGHAUSPASSAGE

WYRÓB ŁAŃCUSZKÓW,

OZDOBNYCH WYROBÓW

USTNIKÓW (CYGARNICZKI) DO

CYGAR I PAPIEROSÓW Z BUR-

SZTYNU PRAWDZIWEGO

I PRASQWANEGO.

Eksport do wszystkich krajów.

Größte Auswahl von

Bernsteinwaren aller Art

Halsketten, moderne Chokers, Armbänder, Broschen,
Zigarren- und Zigarettenspitzen und vieles andere zu
billigsten Preisen

Bernsteinwaren-Fabrik M. Friese GmbH.

Verkaufsgeschäft nur Zeughauspassage (Bernstein-
Kiosk) und Lange Brücke 30, am Krantor

Bibliografia:

Kayser E.

19.. Eine Wanderung durch Alt-Danzig, Führer des Staatlichen Landesmuseums für Danyiger Geschichte, z. 7, Danzig-Oliwa.

Neuman W.

1923 Handlowa Księga Adresowa Polski i Gdańska, Gdańsk-Warszawa.

„Księga adresowa przemysłu, handlu i rzemiosła zachodniej polski , Wielkopolska Pomorze Śląsk Wolne Miasto Gdańsk”, Poznań, 1925r.

„Słowo Pomorskie – dziennik i gazeta Toruńska” 1926 lipiec 21 nr. 164.

„Księga Adresowa Polski (wraz z w. m. Gdańskiem) dla handlu, rzemiosł i rolnictwa”, Bydgosz, 1926/1927r.

„Księga Adresowa Polski (wraz z w. m. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosł i rolnictwa”, Bydgoszcz, 1928r.

„Gryf” Informator Pomorski, 1929r.

Księga Adresowa Polski , (wraz z W. M. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosła, rolnictwa, Bydgoszcz, 1929r.”

„Księga Adresowa Polski , (wraz z W. M. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosła, rolnictwa, Bydgoszcz, 1930r.”

„Polski Przemysł i Handel, Rynek Polski, Księga adresowa i informacyjna przedsiębiorstw przemysłowych. Handlowych i finansowych w Rzeczypospolitej Polskiej, red. naczelny Władysław Stesłowicz, Lwów ,1930r.”

Monografia wielkiego Pomorza i Gdyni, Red. Lachowski Józef, Toruń –Lwów, 1939r.

Spis abonentów sieci telefonicznych dyrekcji okręgu poczt i telegrafów w Bydgoszczy i Polskiej
akcyjnej spółki telefonicznej w Mieście Bydgoszczy na 1939r., Warszawa.